

Strømpriskrisen truer industrien på Vestlandet

Det prisnivået vi har hatt i størsteparten av 2022 setter industrien på en hard prøve. Alt tyder på at dette fortsetter.

Prisnivået fra vår vannkraftbaserte produksjon er lavt, ca. 11,4 øre/kWh. Dette er fordi de mange anleggene som har vært i drift i mange titalls år, langt på vei er nedbetalte. Dette utslippsfrie arvesølvet ble etablert i beste sosialdemokratiske ånd. Med andre ord var det venstrekreftene som i første rekke sørget for en nasjonal statlig, kommunal og fylkeskommunal satsing. Der private fikk lov til å bygge ut ble disse underlagt en hjemfallsordning til staten over en 60-årsperiode. Kraft er et basisgode og bør styres av det politiske system til fordel for varme og energi i husholdningene og kraftkrevende industri. God tilgang på kraft er også en forutsetning for nyskaping i industrien. I arbeidet med det grønne skiftet, er dette viktigere enn noensinne.

Energien, som det koster rundt 11 øre å produsere, har i perioder nådd skyhøye 3,58 kr/kWh i for eks. september 2022 (Bergensprisene Nordpool). For inneværende januarmåned går det i retning av rundt 1,40-50/kWh – høyt over nivået i 2020 som var på 9,6 øre, og for 2015-2019 svingende mellom 17,6 til 41,3 øre.

Hva er grunnen? Mange mener feilaktig at dette er fordi vi eksporterer for mye strøm. Saken er at dette har vi drevet med i mange år, da mot våre naboer Sverige, Finland og Danmark. I tillegg Russland og det baltiske området. Eksporten for 2021 og 2022 har vært høy, men ikke ekstraordinært høy.

Forklaringen ligger i at vi 2021 åpnet to store utenlandskabler til Tyskland og England. Videre at vi inngikk avtaler under Acersystemet (3. energimarkedspakke) om at prisene i disse områdene skulle være retningsgivende, de såkalte alternativprisene. Dersom et område f.eks. Tyskland tilbyr en høy pris, så må ikke nødvendigvis strømmen selges dit, men samme pris må benyttes overfor norske forbrukere (husholdninger og næringsliv).

For produksjonsbedrifter vil det oftest være gunstigst at produksjonen legges nært de store markedene - altså ikke i Norge. Men fordi vi satt med billig strøm, var vi konkurransedyktige. Når dette fortrinnet nå tas bort, er det helt logisk at tradisjonell norsk produksjon innen metallurgi (f.eks. aluminium) eller kjemisk flagges ut. Og med dette også eventuell videreforedling. En svært stor andel av industrien i Norge ligger på Vestlandet, mest av alt i Vestland fylke.

ACER-avtalene må derfor reforhandles, og det må settes klare krav til hvordan prisfastsettelsen skal skje og hvor store mengder energi som skal eksporteres. Eventuelt må disse sies opp. Høyesterett skal til våren ta standpunkt til innholdet i og konsekvensene av 3.

energimarkedspakke i løpet av året. Tidligere har Oslo tingrett og Borgarting lagmannsrett gitt staten medhold i at effektene av pakken er at handlefriheten/myndighetsutøvelsen er akseptabel. Hvis Høyesterett havner på det samme, er sannsynligheten stor for at egne ordninger (topprisordninger) for Norge blir umulige.

Fram til nå har Norge hatt en gunstig kraftbalanse med stort sett eksportoverskudd de fleste år. Dette kan endre seg med økt elektrifisering og redusert bruk av fossile energikilder. Derfor er det viktig at Norge fortsetter utbyggingen av alternativ energi i områder som allerede er utbygd og driver energiøkonomisering og innsparing.

Men Norge er en viktig energinasjon i det europeiske bildet og vil ha sterke kort på hånden. Dette gjelder særlig i den situasjonen Europa står i nå.

Vi frykter at regjeringene ikke griper tak i de grunnleggende forutsetningene for at vi har den fastlandsindustrien vi har i Norge, men at en kjører videre på mer tilfeldige støtteordninger. Her er det så langt klare grenser for hva vi kan gi av særegen støtte under EØS-reglene. Situasjonen på høyresiden er ikke stort bedre.

Vestland SV mener det er nødvendig med en fullstendig gjennomtenkning av prisfastsettelsen i energisystemet i Europa der Norge deltar, og at norske husholdnings- og næringsinteresser settes først. Som landets viktigste industrifylke må Norge bruke alle muligheter for særbehandling, eller si opp både ACER- og EØS-avtalen. Prisene på strøm og krafttilgangen fremover i Norge er avgjørende for både det grønne skiftet og for å beholde industri på Vestlandet. SV skal kjempe for begge perspektiver – prisene må ned og krafttilgangen opp!